

**МОНГОЛ УЛСЫН ҮНДСЭН
ХУУЛИЙН ЦЭЦИЙН ДҮГНЭЛТ**

2020 оны 9 дүгээр сарын 25-ны өдөр

Дугаар 07

Улаанбаатар хот

**ЭРҮҮГИЙН ХЭРЭГ ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН 40.2 ДУГААР ЗҮЙЛИЙН 4, 5, 6
ДАХЬ ХЭСЭГ ҮНДСЭН ХУУЛИЙН ХОЛБОГДОХ ЗААЛТЫГ ЗӨРЧСӨН ЭСЭХ МАРГААНЫГ
ХЯНАН ШИЙДВЭРЛЭСЭН ТУХАЙ**

Үндсэн хуулийн цэцийн хуралдааны танхим 12.00 цаг

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдааныг Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүн Д.Солонго даргалж, Үндсэн хуулийн цэцийн гишүүн Ш.Цогтоо, Б.Баяндэлгэр, Г.Туулхүү, Г.Баясгалан /илтгэгч/ нарын бүрэлдэхүүнтэй, хуралдааны нарийн бичгийн даргаар Б.Мөнхгэрэлийг оролцуулан Үндсэн хуулийн цэцийн хуралдааны танхимд нээлттэй хийв.

Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдаанд мэдээлэл гаргагч, иргэн О.Тэлмүүн, түүний өмгөөлөгч Э.Хашчулуун нар оролцов.

Үндсэн хуулийн цэцийн дунд суудлын хуралдаанаар Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.2 дугаар зүйлийн 4, 5, 6 дахь хэсэг Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2, Аравдугаар зүйлийн 2, Арван дөрөвдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалт, Арван есдүгээр зүйлийн 1, Дөчин наймдугаар зүйлийн 1, Дөчин есдүгээр зүйлийн 1, 2 дахь хэсэг, Тавьдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь заалт, мөн зүйлийн 2, Тавин хоёрдугаар зүйлийн 1, Далдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийг тус тус зөрчсөн эсэх тухай маргааныг хянан хэлэлцэв.

Нэг. Нийслэлийн Баянгол дүүргийн 9 дүгээр хорооны оршин суугч, иргэн Б.Мэргэн Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцэд хандаж гаргасан мэдээлэлдээ:

"... Монгол Улсын Их Хурал 2017 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр баталсан Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.2 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэгт "Энэ зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан шийдвэрийг эс зөвшөөрч гаргасан гомдлыг Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны Эрүүгийн хэргийн шүүгчдийн нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэж шийдвэрлэнэ." гэж заасан байсныг 2020 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдөр "Энэ зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан шүүгчийн шийдвэрийг гомдол, эсэргүүцэл гаргагч эс зөвшөөрвөл 10 хоногийн дотор Улсын дээд шүүхэд гомдол гаргах эрхтэй бөгөөд гомдлыг 3 шүүгчийн бүрэлдэхүүнтэй 14 хоногийн дотор хэлэлцэж шийдвэрлэнэ. Энэхүү шийдвэр эцсийн байна." гэж өөрчлөн найруулжээ. Энэ нь Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Нэгдүгээр зүйлийн 2 дахь хэсэгт "... шударга ёс, ... хууль дээдлэх нь төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим мөн.", Аравдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт "Монгол Улс олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар сахин биелүүлнэ.", Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтад "Монгол Улсын хууль, олон улсын гэрээнд заасан эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсөн гэж үзвэл уул эрхээ хамгаалуулахаар шүүхэд гомдол гаргах, ... шударга шүүхээр шүүлгэх, ... шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах, ... эрхтэй. ...", Дөчин наймдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "... Дагнасан шүүхийн үйл ажиллагаа, шийдвэр нь Улсын дээд шүүхийн хяналтаас гадуур байж үл болно.", Дөчин есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Шүүгч хараат бус байж, гагцхүү хуульд захирагдана.", 2 дахь хэсэгт "Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд, Улсын Их Хурлын ба Засгийн газрын гишүүн, төр, нам, олон нийтийн бусад байгууллагын албан тушаалтан, иргэн хэн боловч шүүгчээс шүүн таслах үүргээ хэрэгжүүлэхэд хөндлөнгөөс оролцож болохгүй.", Тавьдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Монгол Улсын дээд шүүх бол шүүхийн дээд байгууллага мөн бөгөөд дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:" гээд 2 дахь заалтад "давж заалдах болон хяналтын журмаар доод шатны шүүхийн шийдвэрийг хянан үзэх;", мөн зүйлийн 2 дахь хэсэгт "Улсын дээд шүүхийн шийдвэр шүүхийн эцсийн шийдвэр байх ...", Далдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Үндсэн хуульд хууль, зарлиг, төрийн байгууллагын бусад шийдвэр, нийт байгууллага, иргэний үйл ажиллагаа бүрнээ нийцсэн байвал зохино." гэж заасныг тус тус дараахь үндэслэлээр зөрчсөн гэж үзэхээр байна.

Үндсэн хуульд Монгол Улсын иргэн шударга шүүхээр шүүлгэх, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах эрхтэй болохыг тунхагласны зэрэгцээ дагнасан буюу эрүүгийн хэргийн шүүхийн үйл ажиллагаа, шийдвэр Улсын дээд шүүхийн хяналтаас гадуур байж болохгүй, Улсын дээд шүүх нь шүүхийн дээд байгууллага учраас давж заалдах болон хяналтын журмаар доод шатны шүүхийн шийдвэрийг хянан үзэх бүрэн эрхтэй, Улсын дээд шүүхийн шийдвэр шүүхийн эцсийн шийдвэр байна гэж тодорхой заасан. Тийм ч учраас, хэдийгээр Улсын дээд шүүхэд гаргасан гомдлыг хүлээн авсан шүүгч хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцүүлэхгүй тухай шийдвэр гаргаж болдог ч гомдол гаргагч эс зөвшөөрсөн тохиолдолд Ерөнхий шүүгчид гомдол гаргах, шүүгчдийн нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх боломж нь нээлттэй хэвээр байдаг. Энэ нь Улсын дээд шүүхийн шийдвэр эцсийнх байх болон Үндсэн хуульд заасан бусад холбогдох заалтын агуулгыг илэрхийлдэг.

Тухайлбал, Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 123-130 дугаар зүйл, Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 172-178¹ дүгээр зүйлд яг дурдсан байдлаар зохицуулсан. Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.2 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийг өөрчлөн найруулахаас өмнө ч Үндсэн хуульд нийцсэн агуулгатай байсан буюу уг хэсгээр хяналтын шатны шүүхийн шийдвэрт гомдол гаргах эрхийг хязгаарлаагүй байсан. Гэтэл өөрчлөн найруулсан хэсэгт "... Энэхүү шийдвэр эцсийн байна ..." гэж заасан нь Үндсэн хуульд нийцэхгүйгээс гадна Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн бусад заалттай зөрчилдөж байна. Тухайлбал, "Хяналтын шатны шүүхийн шийдвэрт гомдол гаргах" гэсэн 40.10 дугаар зүйл, "Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны Эрүүгийн хэргийн шүүгчдийн нэгдсэн хуралдаан" гэсэн 40.11 дүгээр зүйл нь 40.2 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэгт заасан шийдвэрт үргэлжлүүлэн гомдол гаргах эрхийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх боломжтой болохыг харуулж байна. Өөрөөр хэлбэл, 40.2 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг нь Үндсэн хууль, бусад хуультай зөрчилдөж, Үндсэн хуулийн холбогдох заалтуудад нийцээгүйгээс гадна хууль дээдлэх

зарчмыг үгүйсгэж байна.

Шүүгчийн хараат бус, шүүхийн бие даасан байдал алдагдахад хууль, шударга ёсыг эрх мэдэлтний дур зорго орлож, хүний эрх, эрх чөлөө зөрчигдөж, нийгмийн үнэт зүйл эвдэрдэг. Тиймээс Үндсэн хуульд шүүгч хараат бус, шүүх бие даасан байна. Шүүгч хараат бус байдлаар шийдвэр гаргахад төр, иргэн гээд хэн ч хөндлөнгөөс нөлөөлж, оролцож болохгүй гэсэн агуулга бүхий заалтыг тусгасан байдаг. Гэтэл Улсын Их Хурлаас хууль батлах замаар Үндсэн хууль, Эрүүгийн хууль тогтоомжид харшилсан хуулийг хэрэглэхийг шүүхэд хүчээр тулгаж байгаа нь Үндсэн хууль зөрчсөн гэж үзэхээр байна.

Хүний эрхийн түгээмэл тунхаглалын 8 дугаар зүйлд "Үндсэн хууль болон бусад хуулиар олгосон үндсэн эрх нь зөрчигдвөл хүн бүр эрх мэдэл бүхий үндэсний шүүхээр эрхээ бүрэн сэргээн тогтоолгох эрхтэй.", 10 дугаар зүйлд "Хүн бүр тулгасан аливаа эрүүгийн ял болон эрх үүргээ тодорхойлуулахдаа хараат бус, тал хардаггүй шүүхээр бүрэн адил тэгш үндсэн дээр нээлттэй, шударгаар шүүлгэх эрхтэй.", Иргэний болон улс төрийн эрхийн тухай олон улсын Пактын 14 дүгээр зүйлд "Шүүх ба тусгай шүүхийн өмнө бүх хүн тэгш эрхтэй. Хүн бүр өөрт тулгасан эрүүгийн хэргийг хянан хэлэлцүүлэх буюу иргэний нэхэмжлэлийн хүрээнд эрх, үүргээ тодорхойлуулахдаа хуулийн дагуу байгуулагдсан эрх бүхий, хараат бус, тал үл харах шүүхээр нээлттэй, шударгаар шүүлгэх эрхтэй." гэж заасан байдаг. Эдгээр нь Монгол Улсын нэгдэн орсон, соёрхон баталсан олон улсын гэрээнүүд юм. Үндсэн хуулийн Аравдугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт "Монгол Улс олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ шударгаар сахин биелүүлнэ." гэж заасан байх тул дээрх олон улсын гэрээнүүдийг хэрэгжүүлэх нь манай улсын үүрэг. Гэтэл Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн холбогдох хэсгийг өөрчлөн найруулснаар дээрх олон улсын гэрээгээр хүлээсэн үүргээ зөрчихөд хүргэж байна." гэжээ.

Хоёр. Дорноговь аймгийн Айраг сумын 1 дүгээр багийн оршин суугч, иргэн Б.Баатарцогт, мөн аймгийн Иххэт сумын 3 дугаар багийн оршин суугч, иргэн О.Тэлмүүн нар Монгол Улсын Үндсэн хуулийн цэцэд хандаж гаргасан мэдээлэлдээ:

"1.Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Шүүхийн тухай хуульд Улсын дээд шүүх нь Монгол Улсын шүүхийн дээд байгууллага бөгөөд хяналтын шатны шүүх мөн билээ. Улсын дээд шүүх гэдэг нь шүүх эрх мэдлийн байгууллагын хувьд давж заалдах шатны шүүхийн эрүү, иргэн, захиргааны хэргийн магадлалтай холбогдуулан гаргасан эрх зүйн маргааныг талуудын гомдол, Улсын ерөнхий прокурор болон түүнээс эрх олгосон прокурорын эсэргүүцлийн үндсэн дээр хяналтын журмаар хянан шийдвэрлэдэг.

Түүнчлэн Монгол Улсын дээд шүүх нь хэрэг маргааныг бүхэлд нь хяналгүйгээр гомдлын үндэслэлийн хүрээнд хууль зүйн дүгнэлт хийдэг онцлогтой. Монгол Улсын дээд шүүх нь иргэн, захиргааны хэрэг маргааныг шийдвэрлэхдээ Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин хоёрдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу хэрэг маргааныг хамтын зарчмын үндсэн дээр шийдвэрлэдэг бөгөөд энэ талаар Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн Арван зургадугаар бүлэг, Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн Арван гуравдугаар бүлэгт тус тус заасан. Тус хууль тогтоомжуудад давж заалдах шатны шүүхийн магадлалыг хянах хууль зүйн үндэслэлийг заахдаа шүүх хэрэглэвэл зохих хуулийг хэрэглээгүй, хэрэглэх ёсгүй хуулийг хэрэглэсэн, хуулийг буруу тайлбарлаж хэрэглэсэн, төсөөтэй харилцааг зохицуулсан хуулийг буруу хэрэглэсэн, шүүх хуулиар тогтоосон хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны журам зөрчсөн гэж тус тус заасан нь хяналтын журмаар гаргасан гомдлыг Улсын дээд шүүхээс хамтын журмаар, хууль зүйн дүгнэлт хийх замаар шийдвэрлэх агуулгыг хуульчилсан.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.1 дүгээр зүйлд шүүх Эрүүгийн хуулийг буруу хэрэглэсэн, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийг ноцтой зөрчсөн нь шүүхийн шийдвэрт нөлөөлсөн, эсхүл нөлөөлж болохуйц нөхцөл байдал тогтоогдсон гэж зааснаар иргэн, захиргааны маргааныг хянах хууль зүйн үндэслэлтэй ижил агуулгатай байна.

Гэтэл 2017 оны 5 дугаар сарын 18-ны өдөр баталсан Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.2 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт "Шүүгч гомдлыг хянаж үзээд хэргийг хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцэх үндэслэлтэй гэж үзвэл шүүх хуралдааны товыг тогтооно.", 5 дахь хэсэгт "Шүүгч дараахь үндэслэл тогтоогдвол гомдол, эсэргүүцлээр хэргийг хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцүүлэхгүй тухай шийдвэр гаргана." гэж заасан нь эрүүгийн хэргийн оролцогчид иргэний, захиргааны хэргийн оролцогчоос ялгамжтай хандаж байгаа хэрэг мөн.

Энэ нь эрүүгийн, иргэний, захиргааны хэрэг маргааныг процессын нэгдмэл нэг журам хэлбэрээр хэрэг маргааныг хянан шийдвэрлэдэг байх нийтлэг зарчмыг алдагдуулсан буюу Улсын дээд шүүхэд иргэний, захиргааны, эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны оролцогчид өөр өөр журмыг тогтоож, ялгамжтай журам үйлчлэн, тэгш бус байдал үүсгэн улмаар иргэний эрх тэгш байх нөхцөлийг хангах хууль зүйн баталгааг алдагдуулсан байна. Хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байна гэдэг нь тодорхой хэрэг маргааны төрлөөс үл хамааран уг хэрэгт оролцогч нь материаллаг болон процессын үйл ажиллагаанд адил тэгш байх утгыг агуулсан болно.

Иймд Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.2 дугаар зүйлийн 4, 5 дахь хэсэг нь Үндсэн хуулийн Арван дөрөвдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Монгол Улсад хууль ёсоор оршин суугаа хүн бүр хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байна." гэх заалтыг зөрчсөн гэж үзэхээр байна.

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтад "Монгол Улсын хууль, олон улсын гэрээнд заасан эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсөн гэж үзвэл уул эрхээ хамгаалуулахаар шүүхэд гомдол гаргах, ... шударга шүүхээр шүүлгэх, ... шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах, ... эрхтэй. ..." гэж заасны дагуу иргэн бүр ямар ч төрлийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцоходоо шударга шүүхээр шүүлгэх, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах, хяналтын журмаар гомдол гаргах, Улсын дээд шүүхээр хянан шийдвэрлүүлэх бүрэн эрхтэй атал Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.2 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт "Шүүгч гомдлыг хянаж үзээд хэргийг хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцэх үндэслэлтэй гэж үзвэл шүүх хуралдааны товыг тогтооно.", 5 дахь хэсэгт "Шүүгч дараахь үндэслэл тогтоогдвол гомдол, эсэргүүцлээр хэргийг хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцүүлэхгүй тухай шийдвэр гаргана." гэж заасан нь дээр дурдсан үндсэн эрхэд хязгаарлалт бий болгосон байна. Мөн Улсын дээд шүүхэд хяналтын гомдол гаргаж, тус шүүхийн

шүүгчдийн бүрэлдэхүүнтэй хэргээ шийдвэрлүүлэх хууль зүйн боломжийг хааснаараа зөвхөн эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагаанд оролцогчийн Үндсэн хуульд заасан гомдол гаргах эрх, шударга шүүхээр шүүлгэх эрхийг хязгаарлаж байна.

Учир нь Иргэний хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 172 дугаар зүйлийн 172.1 дэх хэсэгт "Зохигч, гуравдагч этгээд, тэдгээрийн төлөөлөгч буюу өмгөөлөгч энэ хуулийн 167 дугаар зүйлд заасан магадлалд хяналтын журмаар гомдол гаргах эрхтэй.", 176 дугаар зүйлийн 176.1 дэх хэсэгт "Хяналтын журмаар хэргийг Улсын дээд шүүхийн 5 шүүгчийн бүрэлдэхүүнтэй хянан шийдвэрлэнэ." гэж зааснаар иргэний хэрэгт хяналтын журмаар гомдол гаргах, түүнийг шийдвэрлэх журмыг тогтоосон байдаг. Мөн түүнчлэн, Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 123 дугаар зүйлийн 123.1 дэх хэсэгт "Хэргийн оролцогч, тэдгээрийн төлөөлөгч, өмгөөлөгч энэ хуулийн 119 дүгээр зүйлд заасан магадлалд хяналтын журмаар гомдол гаргах эрхтэй.", 127 дугаар зүйлийн 127.1 дэх хэсэгт "Хэргийг хяналтын журмаар Улсын дээд шүүх таван шүүгчийн бүрэлдэхүүнтэй хянан шийдвэрлэнэ." гэж зааснаар захиргааны хэрэгт хяналтын журмаар гомдол гаргах, түүнийг шийдвэрлэх журмыг тус тус тодорхойлсон байдаг.

Дээрхээс харвал эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны оролцогч нь эрүүгийн хэрэгт хяналтын журмаар гомдол гаргасан ч түүнийг шударгаар хамтын зарчмаар шийдвэрлэхгүй, Улсын дээд шүүхийн шүүгч дангаараа шийдвэрлэхээр болж байна. Гэтэл иргэний хэрэг хянан шийдвэрлэх болон захиргааны хэрэг хянан шийдвэрлэх хүрээнд Улсын дээд шүүхэд гомдол гаргаж, таван шүүгчийн бүрэлдэхүүнтэйгээр маргаанаа хянан шийдвэрлүүлэх хууль зүйн боломжтой байна. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Арван есдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц ... хууль зүйн ... баталгааг бүрдүүлэх, ... үүргийг иргэнийхээ өмнө хариуцна." гэж заасан. Төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц хууль зүйн баталгааг бүрдүүлнэ гэдэг нь Монгол Улсын Үндсэн хууль болон Олон улсын гэрээ, конвенцоор баталгаажсан хүний эрх, эрх чөлөөг эдлүүлэх, хамгаалах эрх зүйн орчин бүрдүүлсэн байхыг ойлгоно.

Гэтэл Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.2 дугаар зүйлийн 4, 5 дахь хэсэг Үндсэн хуулийн Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтад тусгагдсан үндсэн эрхэд хязгаарлалт бий болгосон бөгөөд төрөөс хүний эрх, эрх чөлөөг хангахуйц хууль зүйн баталгааг бүрдүүлэх үүргээ зөрчсөн явдал болсон байна.

2.Монгол Улсын Их Хурал 2020 оны 01 дүгээр сарын 10-ны өдөр Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.2 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсгийг "Энэ зүйлийн 5 дахь хэсэгт заасан шүүгчийн шийдвэрийг гомдол, эсэргүүцэл гаргагч эс зөвшөөрвөл 10 хоногийн дотор Улсын дээд шүүхэд гомдол гаргах эрхтэй бөгөөд гомдлыг 3 шүүгчийн бүрэлдэхүүнтэй 14 хоногийн дотор хэлэлцэж шийдвэрлэнэ. Энэхүү шийдвэр эцсийн байна." гэж өөрчлөн найруулсан.

Энэ нь Үндсэн хуулийн Арван дөрөвдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Монгол Улсад хууль ёсоор оршин суугаа хүн бүр хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байна.", Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалтад "Монгол Улсын хууль, олон улсын гэрээнд заасан эрх, эрх чөлөө нь зөрчигдсөн гэж үзвэл уул эрхээ хамгаалуулахаар шүүхэд гомдол гаргах, ... шударга шүүхээр шүүлгэх, ... шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах, ... эрхтэй. ...", Дөчин наймдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "... Дагнасан шүүхийн үйл ажиллагаа, шийдвэр нь Улсын дээд шүүхийн хяналтаас гадуур байж үл болно.", Тавьдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Монгол Улсын дээд шүүх бол шүүхийн дээд байгууллага мөн бөгөөд дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ." гээд 2 дахь заалтад "давж заалдах болон хяналтын журмаар доод шатны шүүхийн шийдвэрийг хянан үзэх", мөн зүйлийн 2 дахь хэсэгт "Улсын дээд шүүхийн шийдвэр шүүхийн эцсийн шийдвэр байх ...", Тавин хоёрдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт "Бүх шатны шүүх хэрэг, маргааныг хамтын зарчмаар хянан хэлэлцэж шийдвэрлэнэ." гэж заасныг тус тус дараахь үндэслэлээр зөрчсөн гэж үзэхээр байна. Монгол Улсын дээд шүүх нь хэрэг, маргааныг шийдвэрлэхдээ Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Тавин хоёрдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт заасны дагуу хамтын зарчмын үндсэн дээр шийдвэрлэдэг.

Хамтын зарчмын үндсэн дээр шийдвэрлэнэ гэдэг нь хэрэг, маргааныг шүүгчдийн тодорхой бүрэлдэхүүнээр шийдвэрлэхийг ойлгодог бөгөөд Монгол Улсын Их Хурлаас 2017 оны 5 дугаар сарын 18 өдөр баталсан Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйлийн 4 дэх хэсэгт "Эрүүгийн хэргийг хяналтын журмаар таван шүүгчийн бүрэлдэхүүнээр хянан шийдвэрлэнэ." гэж заасан. Үүнээс үзвэл Улсын дээд шүүхийн шийдвэрийг таван шүүгчийн бүрэлдэхүүнтэй гаргах бөгөөд тус бүрэлдэхүүнээс гарсан шийдвэрийг эцсийн шийдвэр гэж үзэх нь зүйтэй байна. Мөн Монгол Улсын Үндсэн хуульд зааснаар Монгол Улсын иргэн бүр шударга шүүхээр шүүлгэх, шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах, хууль, шүүхийн өмнө эрх тэгш байх эрхтэй.

Гэтэл Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.2 дугаар зүйлийн 6 дахь хэсэг Үндсэн хуулийн Тавин хоёрдугаар зүйлийн 1, Арван дөрөвдүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэг, Арван зургадугаар зүйлийн 14 дэх заалт, Дөчин наймдугаар зүйлийн 1, Тавьдугаар зүйлийн 1 дэх хэсгийн 2 дахь заалт, мөн зүйлийн 2, Тавин хоёрдугаар зүйлийн 1 дэх хэсэгт нийцээгүйгээс гадна, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 3.3 дугаар зүйл 4 дэх хэсэг, 40.10 дугаар зүйл, 40.11 дүгээр зүйлүүдтэй зөрчилдөж байна." гэсэн байна.

Гурав. Монгол Улсын Их Хурлын итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч, Монгол Улсын Их Хурлын гишүүн Х.Нямбаатар Үндсэн хуулийн цэцэд ирүүлсэн тайлбартаа:

"1.Хууль тогтоогч Монгол Улсын Үндсэн хуульд заасан иргэний үндсэн эрхийн нэг болох шүүхийн шийдвэрийг давж заалдах эрхийн баталгааг Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн Гучин найм, Гучин ес, Дөчдүгээр бүлэгт тус тус нарийвчлан тусган баталгаажуулж хуульчилсан.

Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 40.1 зүйлийн 1 дэх хэсэгт шүүх Эрүүгийн хуулийг буруу хэрэглэсэн, эсхүл Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хуулийг ноцтой зөрчсөн нь шүүхийн шийдвэрт нөлөөлсөн, эсхүл нөлөөлж болохуйц нөхцөл байдал тогтоогдсон гэсэн үндэслэлээр давж заалдах шатны шүүхийн шийдвэрт оролцогч хяналтын журмаар гомдол, прокурор эсэргүүцэл гаргаж болохоор буюу хяналтын шатны шүүхийн харьяалан шийдвэрлэх асуудлыг тодорхой зааж, 2 дахь хэсгээр гомдол, эсэргүүцэл гаргах хугацааг, 6 дахь хэсгээр гомдол, эсэргүүцэлд тусгах зүйлийг тодорхой зааж өгсөн.